

# De Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

## Wat is er veranderd?

De Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling is verbeterd. Er is duidelijker omschreven in welke situaties een professional vermoedens van kindermishandeling moet melden bij Veilig Thuis en aan welke voorwaarden goede hulp voldoet.

De aanleiding voor de verbetering is dat te veel gezinnen in risicovolle omstandigheden buiten beeld bleven van Veilig Thuis. Bij kindermishandeling is sprake van een patroon van geweld en verwaarlozing dat jarenlang kan voortduren. Als er hulp wordt ingezet, duurt het vaak lang voordat de veiligheid is hersteld.

## Acute en structurele onveiligheid

In de verbeterde Meldcode is daarom vastgelegd dat professionals vermoedens van acute en structurele onveiligheid altijd melden bij Veilig Thuis.

Van acute onveiligheid is sprake als een kind of volwassene in direct fysiek gevaar verkeert en zijn veiligheid de komende dagen niet gegarandeerd kan worden, bijvoorbeeld omdat er bedreigd wordt met een vuurwapen of als geweld tot ernstig lichamelijk letsel heeft geleid.

Van structurele onveiligheid is sprake als een onveilige situatie zich herhaalt, zoals verwaarlozing of ernstige verslavingsproblemen van een ouder. Als een kind uit zichzelf vertelt dat thuis geweld of verwaarlozing speelt, is dit een acute situatie die gemeld moet worden bij Veilig Thuis.

## Melden én hulp organiseren

Ook als een melding is gedaan, gaan we in overleg met Veilig Thuis na welke hulp we zelf kunnen bieden. Een andere wijziging is dat er geen sprake is van een onderscheid tussen melden óf hulpverlenen. bieden. Melden én hulpverlenen zijn zo beide mogelijk. Veilig Thuis kan dan langdurig zicht op veiligheid organiseren.

Bovendien zijn de voorwaarden voor effectieve hulp ook omschreven in de verbeterde Meldcode. Zo moet de hulp gericht zijn op het stoppen van het geweld en het herstellen van duurzame veiligheid. Als aan één van deze voorwaarden niet kan worden voldaan, melden we (alsnog) bij Veilig Thuis.

**‘MELDEN ÉN HULPVERLENEN ZIJN ZO BEIDE MOGELIJK’**

# Stappenplan van de Meldcode

De Meldcode werkt met vijf stappen die je volgt als je kindermishandeling of huiselijk geweld vermoedt.

## STAP 1: In kaart brengen van signalen

Breng signalen in kaart die je zorg bevestigen of ontkrachten. Leg signalen en vervolgstappen objectief en feitelijk vast in het dossier. Voer indien nodig de kindcheck uit.

## STAP 2: Advies vragen aan deskundige collega of Veilig Thuis

Overleg met een deskundige collega om signalen te duiden. Raadpleeg zo nodig Veilig Thuis of een forensisch arts. Neem bij eergerelateerd geweld, huwelijksdwang of vrouwenbesnijdenis direct contact op met Veilig Thuis.

## STAP 3: Gesprek met ouders en/of kind

Bespreek je zorgen zo snel mogelijk met de ouders en met het kind zelf. Alleen als jouw veiligheid of die van het kind in gevaar kan komen door een gesprek kan je hiervan afzien.

## STAP 4: Wegen van het geweld

Maak een inschatting van de aard en de ernst van de situatie op basis van de informatie uit stap 1 t/m 3. Vraag bij twijfel advies aan Veilig Thuis.

1. Blijft je vermoeden bestaan? Indien nee: afsluiten meldcode.
2. Zo ja, is sprake van (een vermoeden van) acute of structurele onveiligheid? Dan stap 5!

## STAP 5: Neem twee beslissingen:

### 1. Is melden noodzakelijk?

Als je acute of structurele onveiligheid vermoedt, doe je een melding bij Veilig Thuis en beoordeel je gezamenlijk of hulp bieden of organiseren ook tot de mogelijkheden behoort.

### 2. Is hulp (ook) mogelijk?

Beantwoord de volgende vragen:

- Ben je in staat effectieve hulp te bieden of organiseren?
- Werken betrokkenen mee aan de geboden hulp?
- Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot duurzame veiligheid en welzijn van alle betrokkenen?

Indien 'nee' (alsnog) melden bij Veilig Thuis.

# Tips: Hoe praat je met ouders

## Geen oordeel

Leg je zorgen voor aan de ouders, ook al zie je daar tegenop. Doe dat zonder oordeel. Je wilt het met hen niet hebben over (vermoedens van) kindermishandeling, maar je hebt iets gezien of gehoord dat je opvallend vindt: een kind dat zich bijvoorbeeld opeens anders gedraagt of een leerling die nooit eten mee naar school heeft. Je wilt graag hun visie daarop. Misschien is er wel een heel aannemelijke verklaring voor.

Laat tijdens het gesprek merken dat je betrokken bent bij de ouders en wees nieuwsgierig. Vraag dus wat ouders ervan vinden: van de zorgen, van het gesprek, van hun kind. En wees benieuwd naar het antwoord, vul dat niet alvast in. Weet wat je doel is en stem het gesprek daarop af. Als je iets hebt gezien kun je dat kort bespreken op het moment dat de ouder het kind ophaalt.

## Bouw het gesprek op

In Nederland zijn wij gewend 'met de deur in huis te vallen': beter meteen zeggen waar het op staat dan om de hete brij heen draaien. Daar is wat voor te zeggen, maar bouw het gesprek wel zorgvuldig op. Besteed een paar zinnen aan het opstarten van het gesprek. De kern is dat je concreet formuleert wat je bij een kind hebt waargenomen en dat je dat op een respectvolle manier overbrengt.

Ga er vanuit dat ouders het beste voor hebben met hun kind en het fijn vinden dat iemand anders oog heeft voor hun kind. Om samen met ouders te zoeken naar een oplossing voor mogelijke problemen, is het essentieel dat je vanaf het eerste signaal open bent over je zorgen en over wat je van plan bent te gaan doen. Doe niets achter de rug van ouders om: dat roept weerstand op en vergroot de kans op hevige emoties of weigeren om met jou te praten.

## Actief luisteren

Actief luisteren betekent: luisteren, doorvragen en samenvatten. Luisteren doe je zonder oordeel en zonder het antwoord alvast in te vullen. Doorvragen zorgt ervoor dat je zaken die onduidelijk of vaag blijven kunt verhelderen. Daarna vat je samen. Je herhaalt de belangrijkste dingen die de ouder heeft verteld. Samenvatten is een mooie manier om iemand te laten merken dat je aandachtig hebt geluisterd.

Zeker als je het met ouders wilt hebben over (de opvoeding van of zorgen over) hun kinderen kunnen emoties soms hoog oplopen. Boosheid en verdriet zijn voorstelbare emoties als een professional zorgen heeft over hun kind, terwijl ouders de zorgen zelf niet herkennen of het gevoel hebben dat zij die zorgen veroorzaken. Het is belangrijk ruimte aan emoties te geven: als iemand zijn emoties mag uiten, is de kans groot dat deze sneller zullen zakken. Bedenk van te voren of je je leidinggevende of een aandachtsfunctionaris bij het gesprek wilt hebben.

## Geheimhouding?

Soms komt het voor dat een ouder zegt dat hij of zij wel met jou wil praten, maar dat je het er dan met niemand anders over mag hebben. Net als bij kinderen mag je ouders dat niet toezeggen. Als je geheimhouding belooft, kan je in een lastige situatie komen: je wilt het vertrouwen van ouders niet beschamen, maar als zij jou iets vertellen wat ernstig is, moet je wel in actie komen en anderen betrekken om de situatie te veranderen. Het enige dat je kunt beloven, is dat je niets zult doen zonder eerst met de ouder te overleggen.

# Hoe praat je met een kind: 8 tips

Niet eenvoudig: hoe praat je met een kind of een jongere als je vermoedt dat er thuis iets misgaat?

## Tip 1 Wees oprecht

Kinderen zijn meesters in het voelen of je oprecht bent. Ze voelen feilloos aan of iemand een façade ophoudt of informatie verdraait of achterhoudt. Oprecht zijn betekent dat eerlijk bent over je zorgen, over wat je wel en niet weet en dat je jezelf blijft. Dat betekent ook dat je eerlijk bent over je emoties: als je bijvoorbeeld erg schrikt van wat een kind vertelt, dan is het goed om dat te benoemen. Een kind voelt dat toch wel, ook al probeer je dat weg te stoppen. Richt daarna je aandacht weer op het kind: het gaat immers niet om jouw gevoelens.

## Tip 2 Sluit aan bij het kind

Aansluiten bij een kind betekent dat je rekening houdt met zijn of haar ontwikkelingsfase (een jong kind is minder gericht op taal dan oudere kinderen), zijn woordgebruik, tempo en gemoedstoestand.

Aansluiten bij het kind betekent ook dat je het kind ruimte geeft om zijn verhaal te vertellen. Als jij je bescheiden opstelt, voelt het kind dat het mag praten. En als het kind (nog) niet wil praten, is dat ook prima.

## Tip 3 Luister actief

Actief luisteren wil zeggen dat je je voortdurend afvraagt wat het kind eigenlijk wil zeggen. Daarom luister je naar zowel de verbale als de non-verbale boodschappen van het kind. Luister tussen de regels door, bijvoorbeeld in stembuigingen, aarzeling en stiltes. Door actief te luisteren kan het je duidelijk worden wat er aan de hand is. En krijg je zicht op de emoties van het kind. Probeer die gevoelens in je eigen woorden samen te vatten en te checken of je goed begrijpt wat hij of zij bedoelt. Zo krijg je meer informatie en voelt het kind zich serieus genomen.

## Tip 4 Accepteer wat het kind zegt

Accepteer het kind zoals het is. Luister zonder te oordelen. Wees je er daarbij van bewust dat bij jonge kinderen fantasie en werkelijkheid nog door elkaar lopen. Voor hen is het heel logisch wat ze vertellen. Zet geen vraagtekens bij de geloofwaardigheid van het kind. Het is niet aan jou om te bepalen of het waar is of niet wat het kind zegt. Bovendien hebben kinderen soms een ander verhaal nodig om uiteindelijk hun eigen verhaal te kunnen vertellen.

## Tip 5 Val de ouders niet af

Kinderen zijn loyaal naar hun ouders, ook mishandelde kinderen. Daarom is het belangrijk dat je de ouders niet bekritiseert, of dat je je op een andere manier negatief over hen uitlaat. Het kind mag zijn ouders diskwalificeren, jij niet. Als jij dat ook doet, kan het loyaliteitsconflict waar het toch al in zit, versterkt worden en kan het kind geneigd zijn ouders in bescherming te nemen en zich af te wenden van jou.

## Tip 6 Stel korte vragen

Je begint met open vragen: wat is er gebeurd? Wanneer is dat gebeurd? Hoe komt dat? Dat wissel je af met gesloten vragen: ben je gevallen? Heb je pijn? Ging je huilen? Vond je dat leuk of niet leuk? Pas wel op voor te veel vragen achter elkaar: het kind kan het gevoel krijgen dat het wordt verhoord. Vraag niet door op details die niet van belang zijn voor het grote geheel. Het gaat er immers niet om de waarheid te achterhalen, maar om het kind te laten vertellen wat het kwijt wil.

## Tip 7 Geef uitleg

Volwassenen zijn geneigd te denken dat kinderen de regels van communicatie wel kennen. Dat blijkt vaak niet het geval. Maak daarom meteen aan het begin duidelijk wat jouw bedoeling is van het gesprek: dat je graag wilt weten hoe het met hem is, dat je graag hoort wat hij te vertellen heeft en dat je met hem of haar wilt afspreken wat je vervolgens gaat doen.

## Tip 8 Beloof nooit geheimhouding

Als het kind vraagt of je het niet doorvertelt aan iemand anders, maak dan duidelijk dat je dit niet kunt beloven. Leg uit dat je anderen nodig hebt om hem te kunnen helpen. Daarnaast kan het kind vragen of je het niet aan zijn ouders vertelt. Leg dan uit dat je niet alles aan zijn ouders zal vertellen, maar dat zij wel moeten weten hoe hij zich voelt om de situatie voor hem beter te maken. Het vertrouwen van mishandelde kinderen is al geschonden, dat vererger je door dingen te doen zonder zijn medeweten. Hij hoeft het niet eens te zijn met de stappen die jij wilt zetten, maar hij moet het wel weten.

# Vermijd Hulpverleners-taal

'Als er iets is wat veel hulpverleners die op mijn pad kwamen gemeen hebben, is het hun taalgebruik. Iedereen die te maken heeft met jeugdzorg herkent deze uitspraken, dat weet ik zeker!' (Jason Bhugwandass)

'Deze reactie is niet wenselijk.'

'Is dit voldoende voor nu?'

'Vervelend dat dit voor jou zo voelt.'

'Wat staat er in je signaleringsplan?'

'Je snapt toch wel dat ik hierop actie moet ondernemen?' 'Wat is precies je hulpvraag?'

'Ik hoor wat je zegt.'

'Hoe vind je zelf dat het gaat?'

'Kunnen we afspreken dat je geen gekke dingen gaat doen?'

Al die vragen en opmerkingen heb ik al duizend keer gehoord. Neptaalgebruik vind ik het. Het is net alsof Siri op je iPhone de antwoorden geeft. Het probleem is dat je het gevoel krijgt dat er niet naar je geluisterd wordt.

Ik denk dat veel professionals niet meer anders kunnen dan deze automatisch gegenereerde taal bezigen. Eentje vroeg een keer aan mij: 'Hoe kan ik je ondersteunen?' (Grrr, waarom zeg je 'ondersteunen'? Het is toch gewoon 'helpen'?) Toen ik zei: 'Wil je niet van die protocoltaal gebruiken, daar kan ik slecht tegen.' Antwoorde ze: 'Wat vervelend dat dit voor jou zo voelt.' Ongelooflijk, zo'n robot-antwoord. Alsof het niet nodig is om echt te luisteren, want je zet toch standaard antwoorden in. Antwoorden waarvan ik van tevoren weet dat ze komen.

Tegen hulpverleners wil ik zeggen: praat alsjeblieft vanuit jezelf. Je kunt me het beste helpen als je jezelf laat zien als mens en niet alleen als hulpverlener. Als er in jouw familie of vriendenkring iets fout gaat, zeg je toch ook niet: 'Wat naar dat dat jouw ervaring is', of: 'Wat is precies je hulpvraag?'

Heb ook niet te snel een oordeel en denk vooral niet mijn antwoord al te weten. Noem verder de dingen bij de naam. Daar mag je van mij best eens een grof woord bij gebruiken. Hoezo is de situatie 'onwenselijk'? Gewoon kut, zul je bedoelen. En schuif niet alles af op hoe ik de situatie beleef. De situatie is zoals hij is, en soms is die gewoon super rot. Met een 'wat naar dat dit jouw ervaring is', doe je mijn gevoel en ervaring te kort.

Jongeren hebben behoefte aan een goed gesprek. Een gesprek met iemand die eerst contact maak door écht naar ze te luisteren. Die niet meteen met advies komt, maar hen laat zijn zoals ze zijn. Die hun taal spreekt en vooral geen automatisch gegenereerde antwoorden geeft. Bij iedere jongere vraagt dat weer om een andere aanpak. De kunst is om dat aan te voelen. Dan pas ontstaat er verbinding en kun je samen aan het werk.